

СТАНОВИЩЕ

върху дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“

Автор на дисертационния труд: *Диана Божидарова Костова*

Тема на дисертационния труд *Зависимост между социален произход и успешна управленска кариера*

Член на научното жури: *доц. д-р Атанаска Михаилова Тенева*

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Диана Костова е редовен докторант от 2014 г. в катедра „Стопанско управление“ в Стопански факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски“: професионално направление 3.7 Администрация и управление (Социално управление). Отчислена е с право на защита. Работи на мениджърски позиции в Кауфланд България ЕООД енд. Ко КД от 2010 г. Магистър е по стопанско управление.

2. Актуалност на тематиката

Разработваният в дисертационния труд проблем е актуален в научно и научно-приложно отношение. Професионалното развитие се отличава с висока динамика и има своите ограничени времеви рамки. Факторите, които му влияят го ускоряват или забавят. Съпровожда се от лично професионално развитие, промяна на личните и статусни характеристики. Проблемите за кариерата са в предметното поле на социалното управление, социологията, психологията, политологията. Докторантът има личен и професионален интерес към въпроса за зависимостта между произхода и успешността на кариерата, на който различните теории и изследвания дават различни отговори. На база класация от 2016 г. за 100-те най-големи български фирми си поставя задачите да открие дали и в каква степен социалният произход оказва влияние върху шансовете за достигане на средна и висша управленска позиция в голяма компания, да анализира зависимостите между обективния и субективния професионален успех, както и да обясни различията по пол.

Изследването на професионалната кариера на управленци от средно и високо ниво се обуславя както от потребностите на бизнеса, така и от техните мотиви за израстване. Чуждестранни изследвания посочват социалния произход като съществен фактор за кариерен успех самостоятелно, в комбинация с персонални качества и елитно образование. Предлагат

профил за обективно успешен мениджър и, едновременно с това, обосновават трудността да бъде направен профил за удовлетвореност от кариерата. В България не е провеждано цялостно изследване на факторите, които допринасят за успешна управленска кариера. По-често фокусът е върху същността на професионалната кариера, моделите на нейното управление в организациите. Остава недостатъчно изследвана ролята на социалния произход, определени социодемографски и семейни променливи за управленска кариера. Актуалността на темата е обоснована последователно в дисертационния труд. Коректно са определени предметът и обектът на изследването.

3. Познаване на проблема

В дисертационния труд понятията професионален и кариерен успех се използват като синоними. Свързват се с реалните или възприети постижения в резултат от професионалния опит. Представени са основни социологически теории за влиянието на социалния произход и на образованието като предоставящи равни шансове, като частично или цялостно предопределящи постиженията. Отбелязана е тенденцията субективният успех да изпреварва по важност обективния, да се изследва социалната конструкция на кариерния успех. Доколкото респондентите са ръководители от висше и средно управленско ниво в най-големите по годишен оборот български фирми, техният обективен успех се приема за висок и се изследва само тяхната удовлетвореност от отделни аспекти на кариерата и живота. Обясним е интересът към разбиранята за елит и измерването на социалната мобилност. Общата ми оценка е за много добра литературна осведоменост на докторанта. Направените обобщения са подчинени на задачите на изследването.

4. Методика на изследването

Приложената методика на изследване съответства на целта и задачите на дисертационния труд. Теоретичният фундамент е оформен в резултат на задълбочено проучване на широк кръг литературни източници. В композиционно отношение дисертацията е добре структурирана, а отделните части решават поставените цел и задачи взаимно свързано.

Използвани са общонаучни методи за анализ, сравнение, експертна оценка. В съответствие с поставената цел е обоснована методиката и е проведено анкетно проучване. Разработеният въпросник съдържа модели за измерване на субективния управленски успех, значението на социалния произход и степента на междупоколенска мобилност. Аргументирано е използването на статистическите методи за откриване на зависимости между променливи.

Коректно са направени уточнения и посочени ограничения във връзка с проведеното анкетно проучване, както и при описанието и интерпретацията на получените данни.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд изследва обширен набор от фактори (социален произход, социално-демографски и семейни променливи, културно-образователен статус, обективен и субективен професионален успех и др.) в тяхното систематично взаимодействие, както и значението им за успешна управленска кариера. Докторантът обосновава за целта синтетичен изследователски модел, чийто потенциал е апробиран. Социалният произход е измерен по самооценка и по класов индекс, като не се констатира големи различия при използването на двата инструмента. Предложеният класов индекс е трикомпонентен - социално-икономически, културно-образователен, социално-професионален статус на родителите. Позволява както да се охарактеризира социалната принадлежност на изследваните лица, така и да се интерпретират резултатите от анкетното проучване. Емпирично е обоснована положителна връзка между обективния и лично преживян професионален успех чрез въпроси за удовлетвореност от баланса работа – личен живот, от живота като цяло, от планираните и постигнати кариерни цели, от цялостната удовлетвореност от кариерата. Потвърждаването на теорията за възпроизводство на статуса в български социокултурни условия има познавателно значение и приложение в управленската практика. Аргументирани са съществени зависимости между пол и развитие на професионалната кариера по отношение на времето за постигане на управленска позиция.

Приемам изведените приноси на дисертационния труд като обосновани и с реална стойност в теоретичен и научно-приложен аспект.

6. Публикациите на Диана Костова свидетелстват за апробиране на основни тези и приноси от докторантския труд, за нейното лично участие и заслуга по отношение на формулираните приноси. Представят подходи и проблеми при изследване на социалното възпроизводство, прогнозни параметри и модел за измерване на професионален успех.

7. Авторефератът отговаря на изискванията като обем и съдържание. Общо характеризира дисертационния труд по отношение на неговата значимост, методология и структура. Специално се отбелязва, че обобщените резултати от проведеното емпирично изследване потвърждават изследователската хипотеза за наличието на права статистически значима и силна корелация ($Cramer V = 0,414$) между социалния произход и шансовете за достигане на управленска кариера. Произходът има прогнозен характер за управленския успех.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Оформянето на дисертационния труд би спечелило от една по-прецизна редакция и аргументиране на направените изводи и обобщения. Например, въпреки посоченото ограничение, образованието е изследвано като фактор за успешна управленска кариера. От последващи проучвания и интерпретации в български контекст се нуждае по-слабата удовлетвореност на жените от баланса между работа и личен живот.

Отбелязвам равнището на теоретична подготовка и доказани възможности за изследователска дейност от докторанта Диана Костова. Тя показва знания и умения да намира, сравнява, анализира и интерпретира информация от различни източници, самостоятелно да формулира изследователски хипотези и статистически коректно да ги аргументира.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд „Зависимост между социален произход и успешна управленска кариера ” представлява завършено изследване, в което проличават равнището на теоретична подготовка и способностите за самостоятелно научно изследване на кандидата Диана Божидарова Костова.

По съдържание и обща оценка на значимостта на приносите на проведеното изследване, на дисертационния труд като цяло преценявам, че са спазени изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за прилагането му, както и предвидените процедури в Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“.

На основание гореизложеното, давам своята положителна оценка за проведеното изследване, постигнати резултати и приноси. Счита за основателно да предлага на Диана Божидарова Костова да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.7 Администрация и управление, докторска програма „Социално управление“.

07.12.2017 г.

Изготвил становището:

(доц. д-р Атанаска Тенева)